

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työnantajan työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1993 sekä laiksi yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun korottamisesta vuonna 1993

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että vuodelta 1993 perittävä työnantajan työttömyysvakuutusmaksu porrastettaisiin työnantajan maksamien työpalkkojen määrän perusteella ja että yksityisen työnantajan kansaneläkemaksua poikkeuksellisesti korotettaisiin vuonna 1993.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993 ja olemaan voimassa 31 päivään joulukuuta 1993.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Työttömyysvakuutusmaksu

Työttömyyskassalain (603/84) 33 §:n 1 momentin mukaan työnantaja, joka tapaturmavakuutuslain (608/48) mukaan on velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä, on velvollinen maksamaan työttömyysvakuutusmaksun, joka peritään tapaturmavakuutuslain mukaisesta vakuutuksesta, lukuun ottamatta sanotun lain 57 §:ssä tarkoitettuja vakuutuksia, maksuunpannun vakuutuksen lisämaksuna.

Työttömyyskassalain 34 §:n mukaan valtioneuvosto vahvistaa vuosittain työttömyysvakuutusmaksun siten, että työttömyyskassojen keskuskassa voi suoriutua seuraavana kalenterivuonna lain mukaisista velvoitteistaan. Maksu määrätään sen työpalkkojen määrän perusteella, jonka mukaan tapaturmavakuutuslain mukainen työnantajan lakisääteinen tapaturmavakuutusmaksu määräytyy.

Valtioneuvosto on 10 päivänä joulukuuta 1992 antamallaan päätöksellä (1255/92) vahvistanut työttömyysvakuutusmaksuksi 6,0 % työnantajan suorittamien työpalkkojen määräästä vuonna 1993.

Erityisesti sellaisten yritysten kohdalla, joissa

työvoiman suhde muihin tuotannontekijöihin on suuri, työnantajan välillisten työvoimakustannusten nousu viime vuosina on johtanut siihen, että työllistämismahdollisuudet ovat myös osittain tämän vuoksi heikentyneet. Vuodesta 1990 vuoteen 1993 työnantajan työttömyysvakuutusmaksun määrä on kymmenkertainnut samalla kun työttömyysaste on nousut. Muutos on ollut merkittävä ja aiheuttanut ongelmia muun muassa sellaisten yritysten kohdalla, jotka toimivat esimerkiksi aliurakointi- tai alihankintatehtävissä ja jotka ovat riippuvaisia toimeksiantajasta, tai toisaalta niiden yritysten kohdalla, joiden liikevaihto ja käyttöpääoma on pieni. Lisäksi välillisten työvoimakustannusten nousu on heikentänyt muun muassa pienten palveluyritysten kilpailukykyä. Nyt ehdotettu maksun porrastus yrityksen maksaman palkkasumman mukaan alentaisi sellaisten yritysten työvoimakustannuksia, joiden maksamien työpalkkojen määrä jää korkeintaan yhteen miljoonaan markkaan vuonna 1993. Työttömyysvakuutusmaksun poistaminen tältä osin parantaa todennäköisesti jonkin verran näiden yritysten kilpailuasemaa.

Edellä esitetyn vuoksi ja koska on tarpeen pyrkiä säilyttämään muun muassa pienyritysten toiminta- ja työllistämisedellytyksiä tietyssä määrin työvoimakustannuksia alentamalla eh-

dotetaan, että työttömyysvakuutusmaksun suuruus porrastettaisiin siten, että työnantajat, joiden vuonna 1993 maksamien työpalkkojen määrä yhteensä ei ylitä 1 miljoonaa markkaa, maksaisivat työttömyysvakuutusmaksuna 3,75 prosenttia työpalkkojen määrästä.

Tapaturmavakuutuslaitokset, joissa työnantaja on lakisääteisesti vakuuttanut työntekijänsä työtapaturman varalta, perivät työttömyysvakuutusmaksun työnantajilta. Vakuutusmaksun muodostavat ennakkovakuutusmaksu ja tasoisuuskorvausmaksu. Ennakkovakuutusmaksu on suoritettava vakuutusmaksukaustitain etukäteen. Jos vakuutuskauden lopullinen vakuutusmaksu ylittää tai alittaa perityn ennakkovakuutusmaksun, vakuutuslaitos perii tai palauttaa tasoisuuskorvausmaksuna lopullisen maksun ja ennakkomaksun erotuksen. Ennakkovakuutusmaksu määritellään alkavalle vakuutukselle vakuutushakemuksessa ilmoitettujen tietojen perusteella. Jatkuvan vakuutuksen ennakkovakuutusmaksu määrätään vakuutuslaitoksen käytävissä olevien viimeisten palkkatietojen perusteella. Vakuutuskauden päätyttyä työnantaja antaa vakuutuslaitokselle palkkailmoituksen, jossa ilmoitetaan toteutuneet työpalkat. Palkkailmoituksen perusteella vakuutuslaitos määrää lopullisen vakuutusmaksun.

Ennakkovakuutusmaksun perintä tapahtuu neljässä erässä siten, että 6,0 %:n suuruisesta työttömyysvakuutusmaksusta ensimmäinen erä 2,5 % erääntyi 1 päivänä tammikuuta 1993, toinen erä 1,25 % erääntyi 1 päivänä huhtikuuta 1993, kolmas erä 1,0 % erääntyi 1 päivänä heinäkuuta 1993 ja neljäs erä 1,25 % erääntyi 1 päivänä lokakuuta 1993. Esityksessä ehdotettu maksuporrastus on käytännössä tarkoituksenmukaisinta suorittaa siten, että työnantajilta, joiden vuoden 1993 ennakkovakuutusmaksun perusteena oleva palkkasumma ei ylitä 1 miljoonaa markkaa, jätetään kolmas ja neljäs erä ennakkovakuutusmaksusta perimättä. Nyt ehdotettu maksuporrastus otetaan huomioon määrättäessä lopullista vakuutusmaksua vuodelta 1993.

1.2. Kansaneläkemaksu

Kansaneläkelain 3 §:n 2 momentin (307/82) mukaan työnantajan kansaneläkemaksua peritään liiketoiminnan pääomavaltaisuudesta riippuen joko 4,25, 4,75 tai 5,25 % työntekijälle

suoritetun ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Kansaneläkemaksun suuruudesta on kuitenkin viime vuosina säädetty yksivuotisilla laeilla, joiden mukaan maksua on peritty joko suurempana tai pienempänä kuin kansaneläkelain 3 §:n 2 momentissa säädetään.

Kansaneläkemaksuluokan määräytymiseen liittyvää säännönmukaisten poistojen rajaa on korotettu 200 000 markasta 300 000 markkaan yksivuotisilla laeilla vuoden 1987 alusta (1040/86).

Vuodeksi 1992 ja 1993 suoritettavaa yksityisen työnantajan kansaneläkemaksua on säädetty perittäväksi kaikilta yhtä suurena eli 2,40 %:na (1697/91 ja 1660/92) palkoista. Julkiselle sektorille: valtiolle, kunnalliselle liikelaitokselle, Ahvenanmaan maakunnalle, kunnalle ja kuntainliitolle, seurakunnille ja muille niihin rinnastettaville yhtymille maksu vahvistettiin 3,95 %:ksi palkoista. Näihin ei lueta valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisia liikelaitoksia, joita on niiden taloudellisten toimintaperiaatteiden vuoksi pidetty kilpailuasemaltaan yksityisen yritystoiminnan piiriin kuuluvina vuodesta 1989 lukien kansaneläkemaksun suuruutta määrättäessä.

Koska työttömyysvakuutusmaksua ehdotetaan perittäväksi kohdassa 1.1. kuvatulla tavalla työttömyyskassojen keskuskassalle aiheutuu maksuvajaus. Vajaus katetaan valtion varoista. Keskuskassalle suoritettava tilitys vastaisi jäljempänä ehdotetun kansaneläkemaksun porrastuksen arvioitua tuottoa. Vuotta 1994 koskeva ratkaisu kansaneläkemaksun porrastuksesta ja vuodelta 1993 keskuskassalle tilitettävä määrä tarkistetaan, kun on saatu luotettavat tiedot työttömyysvakuutusmaksun ja kansaneläkemaksun porrastusten kustannusvaikutuksista. Valtion talouden tasapainottamiseksi ehdotetaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu korotettavaksi porrastettuna siten, että sanottujen maksujen kansaneläkerahastoa kerryttävä määrä vastaavasti vähentää kansaneläkelain 59 §:n mukaista valtion osuutta. Edellä olevan johdosta ehdotetaan, että yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu olisi 1 päivän heinäkuuta ja 31 päivän joulukuuta välisenä aikana I luokassa edelleen 2,40 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.

Muutoksena ehdotetaan, että jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen työnantajan viimeksi toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvan käyttöomaisuuden han-

kintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 % hänen samana verovuotena maksamiensa palkkojen määrästä, maksun suuruus on viimeksi toimitettua verotusta seuraavana kalenterivuotena kuitenkin 4,00 % 1 päivän heinäkuuta ja 31 päivän joulukuuta 1993 välisenä aikana ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla yli 30 % maksettujen palkkojen määrästä, on sanottu maksu 4,90 % 1 päivän heinäkuuta ja 31 päivän joulukuuta 1993 välisenä aikana ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.

2. Taloudelliset vaikutukset

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksun tuotto ohjautuu työttömyyskassojen keskuskassalle ja sillä rahoitetaan eri lakien mukaisia etuuksia. Suurimmat menoerät aiheutuvat ansioon suhteutetun työttömyysturvan ja työttömyyslisien rahoittamisesta. Näiden osuus keskuskassan menoista on noin 86 % 17 prosentin työttömyysasteella vuonna 1993.

Työttömyysvakuutusmaksun tuotto vuonna 1993 laskettuna 6,0 %:n mukaan palkkasumman ollessa 170 miljardia markkaa on yhteensä

noin 10,2 miljardia markkaa. Mikäli palkkasumma jää pienemmäksi, on tuotto vastaavasti pienempi.

Työttömyysvakuutusmaksun periminen 3,75 prosentin suuruisena ehdotetun maksuporrasituksen mukaan aiheuttaa sen, että työttömyysvakuutusmaksun tuottoa jää saamatta noin 450 miljoonaa markkaa. Esityksen vuoksi työttömyyskassojen keskuskassalle aiheutuva vastuuveljaus katettaisiin valtion varoista. Yksityiseltä työnantajalta porrastetusti perittävä korotettu kansaneläkemaksu lisää kansaneläkerahaston tuloja noin 450 miljoonalla markalla, joten valtion osuutta kansaneläkelaitoksen rahoituksessa vastaavasti tarkistetaan 1 päivästä heinäkuuta 1993 lukien.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993 ja olemaan voimassa 31 päivään joulukuuta 1993. Työnantajan työttömyysmaksua koskevaa lakia on tarkoitus soveltaa vuodelta 1993 suoritettaviin työttömyysvakuutusmaksuihin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työnantajan työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1993

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Työttömyysvakuutusmaksu on 6,0 prosenttia työnantajan suorittamien työpalkkojen määrästä vuonna 1993, kuitenkin siten, että jos työnantajan suorittamien työpalkkojen yhteen laskettu määrä ei ylitä 1 miljoonaa markkaa vuonna 1993, on työttömyysvakuutusmaksu 3,75 prosenttia työnantajan suorittamien työpalkkojen määrästä.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993 ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 1993.

Tätä lakia sovelletaan vuodelta 1993 suoritettaviin työttömyysvakuutusmaksuihin.

2.

Laki**yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun korottamisesta vuonna 1993**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1660/92) 3 §:n 2 momentissa on säädetty työnantajan kansaneläkemaksusta, yksityinen työnantaja suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksua 2,40 prosenttia 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1993 välisenä aikana ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Kuitenkin jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen työnantajan viimeksi toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia hänen samana verovuotena maksamiensa palkkojen määrästä, maksun suuruus on viimeksi toimi-

tettua verotusta seuraavana kalenterivuotena 2,40 prosenttia 1 päivän tammikuuta ja 30 päivän kesäkuuta 1993 välisenä aikana sekä 4,00 prosenttia 1 päivän heinäkuuta ja 31 päivän joulukuuta 1993 välisenä aikana ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia maksettujen palkkojen määrästä, sanottu maksu on 2,40 prosenttia 1 päivän tammikuuta ja 30 päivän kesäkuuta 1993 välisenä aikana sekä 4,90 prosenttia 1 päivän heinäkuuta ja 31 päivän joulukuuta 1993 välisenä aikana ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993.

Helsingissä 28 päivänä toukokuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri Toimi Kankaanniemi